

Kultūras ministrija

L N B

L A T V I J A S
N A C I O N Ā L Ā
B I B L I O T Ē K A

universität
wien

(Ne)vakcinēšanās kā riska pārvaldība

Anna Žabicka, M.A., Mg.sc.soc.

Doktora grāda kandidāte

Vīnes Universitātē

Sociālās un kultūras antropoloģijas departamentā

BEZ VAKCĪNAS NAV UZVARAS

Tēze

- Lielākā daļa cilvēku cenšas pieņemt lēmumus, kas viņiem un viņu tuviniekiem kaitētu vismazāk. Tas attiecas arī uz veselību.
- Gan tie cilvēki, kas izvēlas Covid-19 vakcināciju, gan tie, kas no tās atsakās, pieņem lēmumus par potenciālā riska pārvaldību, izvēloties, viņuprāt, vismazāko kaitējumu.
- Tomēr rezultāts ir atšķirīgs. Kādēļ tā?

Laužot mītus

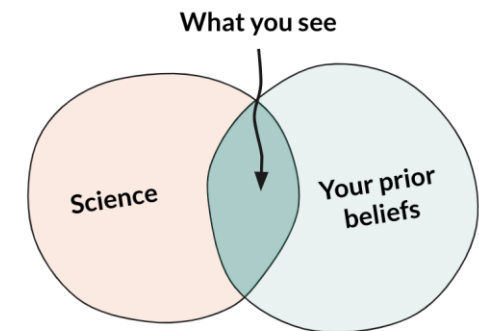
Vairums cilvēku, kas atsakās no vakcinācijas vai to novilcina:

1. nebūt nav ar pilnīgi vienādiem uzskatiem;
2. nebūt obligāti nav «pret zinātni», taču bieži neizprot zinātni un zinātnisko metodi;
3. lielākoties nepārstāv specifisku politisku dienas kārtību un nodomus;
4. nevēlas mirt → baidās par savu veselību un negrib spēlēt «krievu ruleti»;
5. nevēlas apzināti apdraudēt citus;
6. izvairās no riska, nevis veido aktīvu opozīciju;
7. pašos pamatos savu izvēli veic līdzīgi, kā to dara tie, kas izvēlas vakcinēties → riska pārvaldība jeb *menedžments*.

Daži vārdi par neuzticēšanos zinātnei I

(un mediju lomu un apstiprinājuma noslieci (confirmation bias))

- Cilvēku neuzticēšanās vakcīnām nesākās ar Covid-19.
- Vakcīnas un autisms???
- Neskatoties uz pārliecinošiem pierādījumiem, ka vakcīnas neizraisa autismu, apmēram katrs ceturtais amerikānis joprojām uzskata, ka tās izraisa.
- Kāda ir **mediju atbildība** zinātnisku datu analīžu atspoguļojumā?
- Kā darbojas apstiprinājuma noslieces saistībā ar zinātniskiem datiem?

Daži vārdi par (ne)uzticēšanos zinātnei II

1. Vai persona uzskata, ka pati slimība rada nopietnu risku savai veselībai?
2. Vai persona aktīvi iesaistās informācijas meklēšanā, lai izsvērtu ieguvumus un zaudējumus vakcinējoties, vai paļaujas uz viegli iegūstamu informāciju? +/- var būt abos gadījumos →
3. Kas ir tā informācija, ko cilvēks meklē?
4. Cik šī informācija ir pieejama, saprotama vai pretrunīga?
5. Vai personai dzīvē ir autoritāte, piem., ģimenes ārsts, kaimiņš, radnieks, kam cilvēks uzticētos, t.sk. uzticēti pārvaldīt riskus saistībā ar pašu dārgāko – veselību un dzīvību?
6. Neuzticēšanās zinātnei lielā mērā iet roku rokā ar tās rezultātu ieviešanu un pieejamību dzīvē, tātad, (veselības) politiku un indivīda un valsts attiecībām.

Daži vārdi par indivīda un valsts attiecībām

- Personas uzticēšanās politikas veidotājiem, kas pieņem lēmumu par veselību → Riska pārvaldība, kas skar cilvēka veselību, lielā mērā nonāk politiķu, kuriem cilvēks (ne)uzticas, rokās.
- Vēlme aizsargāt citus no inficēšanās, izmantojot savu vakcināciju saistās ar to, 1)vai uzskata slimību par nopietnu, 2)vai uzticas zinātnei un politikas veidotājiem, 3)kā arī ar kolektīvo atbildību un savu lomu demokrātiskos procesos.

Kāds ir personas sociālekonomiskais stāvoklis?

Kāda ir cilvēka izglītība?

Cik viegla vai grūta ir personas ikdiena?

Kāda ir cilvēka izpratne par demokrātiskiem procesiem un savu atbildību tajos?

Ko cilvēks sagaida no valsts?

Cik iesaistīts politikas veidošanā jūtas cilvēks?

Cik politiskos procesus pašvaldībā un valstī ietekmēt spējīgs jūtas indivīds?

Cik uzklusīts un sadzirdēts jūtas cilvēks?

Kādi ir bijuši cilvēka ieguvumi no politikas veidotājiem?

Cik atkarīgs no politikas veidotājiem ir cilvēks?

Cik bieži un daudz cilvēks ir vīlies politikas veidotājos?

Cik viegli vai grūti personai ir piekļūt veselības aprūpei un vakcīnai?

"PROVOCATIVE." —*Boston Globe*

UPDATED WITH A NEW AFTERWORD

DYING OF WHITENESS

HOW THE POLITICS OF
RACIAL RESENTMENT IS KILLING
AMERICA'S HEARTLAND

JONATHAN M. METZL

Dažas domas par (skaļajiem) vakcīnu pretiniekiem Neliela atkāpe

- Kāpēc daudzi strādnieku šķiras baltie amerikāņi atbalsta politiķus, kuru politika viņus burtiski nogalina un kāda tam saistība ar Latviju?

Ko mēs varam mācīties no Dž.Metzla pētījuma Latvijas kontekstā?

- Populistiskās pretestības politikas sekas uz iedzīvotāju veselību Latvijā (Latvija pirmajā vietā?).
- Arī ārpus populistiskās pretestības politikas piekritējiem cilvēki neuzticas valdībai (jeb «valstij») – tas spēcīgi ietekmē lēmumu pieņemšanu.
- Mazākums cilvēku ir gatavi ziedoties, tātad – nodarīt pāri sev vai saviem tuvajiem – , lai panāktu kādu principu. Taču Metzla pētījums niansēti un bez nosodījuma atklāj, ka cilvēki ir gatavi vērsties pret sevi, lai kaut nedaudz celtu savas pozīcijas sabiedrībā.

Ko darīt tagad?

- Neviens cilvēks vēl nav pārliecināts vakcinēties, viņu lamājot, nicinot vai noniecinot. Tas tikai izstumj cilvēku vēl vairāk un rada vēl lielāku pretestību.
- Ja cilvēks, piem., atnāk uz bibliotēku bez maskas un protestē, ka netiek laists iekšā, izvairīties teikt, ka «tādi ir (valdības) noteikumi».
- Kategoriskos pretiniekus pārliecināt būs grūti, taču viņi nav vairākums.
- Šaubīgos pārliecināt var ar ieklausīšanos, vienkāršu faktu izklāstu, mierīgu valodu, identificējot iemeslus un atstājot cieņpilnu atkāpšanās ceļu (bez «bet es taču Tev teicu!»).
- Jums nav jāpārliecina, ka cilvēka visa pasaules uztvere ir nepareiza, bet drīzāk, ka vakcinēšanās var būt daļa no tās.
- Meklēt autoritāti kopienā. Bibliotēkas kā zināšanu centri?

Paldies!